

การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการตามหลักสังกัด 4 ของครูและบุคลากรทางการ
ศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2
The Relationship Between the Transformational Leadership of Educational
Administrators and the Implementation of Internal Quality
Assurance in Educational Institutions under the Office
of Private Education Songkhla Province

ณัฐพงษ์ ภูเวียงแก้ว

Nuttaphong Phoowiangkaew

พีรวัฒน์ ชัยสุข

Peravat Chaisuk

สุรินทร์ นานาผล

Surin Namnaphon

Email 6717202045@mcu.ac.th

(Received: February 23, 2026/ Revisec: March 24, 2026/ Accepted: April 30, 2026)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการตามหลักสังกัด 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 2) ศึกษาวิธีการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการตามหลักดังกล่าว และ 3) เสนอแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณคือครูและบุคลากรทางการศึกษา 306 คน และเชิงคุณภาพคือผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารงานวิชาการและด้านพระพุทธศาสนา 9 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า :

1) สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยระดับมาก โดยเรียงลำดับความสำคัญ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การวัดและประเมินผล การนิเทศการศึกษา การจัดการเรียนการสอน และต่ำสุดคือการใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา

2) วิธีการบริหารงานวิชาการควรมุ่งเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการสะท้อนผลการดำเนินงานของหลักสูตรเพื่อปรับปรุงให้สอดคล้องกับบริบทโรงเรียน ตามด้วยการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ผ่านการวางแผนที่เหมาะสม และการประเมินผลแบบมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายร่วมออกแบบ และสะท้อนผลอย่างโปร่งใส ควบคู่การส่งเสริมการใช้สื่อท้องถิ่น การนิเทศแบบมีส่วนร่วม ผลการประเมินพบว่า ด้านการสะท้อนผลหลักสูตร การประเมินผลแบบมีส่วนร่วม และการใช้สื่อท้องถิ่น อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้และการนิเทศอยู่ในระดับมาก

3) แนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการควรเน้นการดำเนินงานที่ต่อเนื่องและเป็นระบบ เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องร่วมวิเคราะห์ ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตร ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่

สอดคล้องกับผู้เรียน การประเมินผลอย่างโปร่งใส การบูรณาการสื่อท้องถิ่น และการนิเทศแบบร่วมมือ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและเสริมสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันในสถานศึกษา

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ; หลักสังคหวัตถุ 4; โรงเรียนขยายโอกาส

Abstract

This research aimed to 1) study the status and problems of participation in academic administration according to the Sangahavatthu principles of teachers and educational personnel in extended opportunity schools under the Office of the Roi Et Primary Educational Service Area, Area 2; 2) study methods for participation in academic administration according to these principles; and 3) propose approaches to promote participation in academic administration using a mixed-methods, quantitative and qualitative research methodology. The quantitative sample consisted of 306 teachers and educational personnel, and the qualitative sample consisted of nine experts in academic administration and Buddhism. Data were analyzed using descriptive statistics and content analysis.

The results revealed:

1) Overall, the status and problems of participation in academic administration were high. All areas had high mean scores.

These areas, ranked in order of importance, included curriculum development, measurement and evaluation, educational supervision, teaching and learning management, and the lowest level, the use of educational media and technology.

2) Academic administration should focus on a systematic participatory process, beginning with reflection on the results of the curriculum implementation to improve its alignment with the school context. This should be followed by improving the quality of learning through appropriate planning and participatory evaluation that allows all parties to participate in designing and reflecting on the results transparently. Along with promoting the use of local media and participatory supervision, the evaluation results showed that curriculum reflection, participatory assessment, and the use of local media were at the highest levels, while learning quality development and supervision were at a high level.

3) Participatory approaches to academic administration should emphasize continuous and systematic operations, providing opportunities for relevant stakeholders to analyze, improve, and develop the curriculum. They should promote learning management that is relevant to learners, implement transparent assessments, integrate local media, and engage in collaborative supervision to enhance educational quality and foster a collaborative culture within educational institutions.

Keywords: Participation in academic administration; the 4 principles of social welfare; opportunity expansion schools

1. บทนำ

การศึกษาคือเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สังคม และชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ยิ่งในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของศตวรรษที่ 21 การศึกษายังมีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบให้ประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ทั่วโลกต่างให้ความสำคัญและทุ่มเททรัพยากรเพื่อพัฒนาการศึกษา อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพเพียงพอที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค และระดับโลก ควบคู่กับการดำรงรักษาอัตลักษณ์ของแต่ละประเทศไว้ได้อย่างมั่นคงสำหรับประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาและการพัฒนาศักยภาพของคนไทยให้มีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน รวมถึงการพัฒนาประเทศให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งนี้ ภายใต้แรงกดดันจากทั้งปัจจัยภายนอก เช่น กระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันจากปัจจัยภายในประเทศเอง ซึ่งส่งผลให้การพัฒนาการศึกษาต้องดำเนินไปอย่างรอบคอบและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญเพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถก้าวข้ามอุปสรรคปัญหาของประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ และส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2567) ถือได้ว่าเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการที่จะพัฒนาประเทศ ซึ่งในปัจจุบัน การศึกษาจะต้องกระทำไปพร้อมกับสภาวะการที่เปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งในเรื่องของวิชาการและเทคโนโลยี ทั้งการแข่งขันในระดับประเทศและระดับสากล การจัดการเรียนการสอนจึงต้องมีการพัฒนาการไปตามเหตุปัจจัยที่เกื้อหนุน แต่สิ่งทั้งหลายทั้งปวงนั้นก็ต้องมีรากฐานที่ดี สามารถที่จะสร้างความรู้สึกรักที่มั่นคงให้กับสังคมได้ เมื่อให้ความสำคัญการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ จำเป็นต้องให้การศึกษาที่มีคุณภาพ การศึกษาที่มีคุณภาพต้องมีการควบคุมคุณภาพ มีกลไกรักษาคุณภาพและยกระดับมาตรฐานคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะทำให้เกิดความมั่นใจแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายว่า การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพได้มาตรฐาน และคงไว้ซึ่งมาตรฐาน (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2561)

การบริหารงานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา และเป็นปัจจัยชี้วัดถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ (รุ่ง แก้วแดง, 2541) การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญยิ่ง เปรียบเสมือนหัวใจของโรงเรียน โรงเรียนจะมีคุณภาพหรือด้อยคุณภาพขึ้นอยู่กับการบริหารงานวิชาการ ถ้างานวิชาการอ่อนงานด้านอื่น ๆ ก็อ่อนตาม (Van Miller, 1956) โดยโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีโรงเรียนใน จำนวน 333 โรงเรียน โรงเรียนในเขตพื้นที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีการกระจายอำนาจการบริหารตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ทำให้สถานศึกษาสามารถบริหารตนเองได้อย่างอิสระ แต่ก็ถือเป็นภาระหนักของผู้บริหาร เพราะ การกระจายอำนาจ เป็นการกระจายทั้งภารกิจและความรับผิดชอบ ทั้งในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคลากรและ ด้านการบริหารทั่วไป ถือเป็นภารกิจที่สำคัญภารกิจหนึ่งของผู้บริหาร ปัจจุบันสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการจัดการงานวิชาการ ตามขอบเขตและภารกิจงาน ได้แก่ 1)ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2)ด้านการจัดการเรียนการสอน 3)ด้านการวัดผลประเมินผล 4)ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา และ5)ด้านการนิเทศการศึกษา การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้สถานศึกษามีการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ท่ามกลางสภาพสังคมไทยในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปสู่ความเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อทั้งทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และมิติอื่น ๆ ของสังคมเมื่อวัดดูและวัฒนธรรมทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป การจัดการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนความเจริญในทุกด้าน โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการ ซึ่งการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ 1) ทาน การให้ 2) ปิยวาจา การมีวาจาน่ารัก 3) อตถจริยา การประพฤติเป็นประโยชน์ และ 4) สมานัตตตา การปฏิบัติตนเสมอภาค มาช่วยเสริมสร้างการบริหารงานวิชาการ จะทำให้สถานศึกษาดำเนินการได้อย่างอิสระ คล่องตัว และรวดเร็ว พร้อมตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสิ่งเหล่านี้จะกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งในด้านการบริหารงานวิชาการ พัฒนาบุคลากรอย่างมีคุณภาพ และเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับแนวคิดและการศึกษาของพระมหาวชิรยุทธิ์ ธมมวสุโธ ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาการศึกษาให้เชื่อมโยงกับคุณธรรมและประโยชน์ส่วนรวม (พระมหาวชิรยุทธิ์ ธมมวสุโธ, 2557)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส ซึ่งผลการวิจัยจะนำไปใช้ประโยชน์ต่อการบริหารวิชาการในสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ให้มีหลักสังคหวัตถุ 4 มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อสถานศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

2.2 เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

2.3 เพื่อเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

3. วิธีการดำเนินงานวิจัย

การศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

3.1 ประชากร

3.1.1 ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 1,450 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

3.1.2 ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 306 คน ตามตารางเปรียบเทียบที่สำเร็จรูปขอ R.V. Krejcie และ D.W. Morgan

3.3 เครื่องมือที่ใช้การวิจัย

3.1.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับสภาพแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ ของครู และบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 แนวคิด ทฤษฎี วารสาร ตำราเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.3.2 กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัย

3.3.3 กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย โดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

3.3.4 สร้างเครื่องมือ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

3.4 ลักษณะของเครื่องมือวิจัย

3.4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ตามกรอบแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ เพศ ตำแหน่ง และวุฒิการศึกษา

3.4.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

3.4.3 แบบสอบถามเกี่ยวกับศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ ของครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน จำนวน 30 ข้อ ได้แก่ 1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2. ด้านการจัดการเรียนการสอน 3. ด้านการวัดผลและประเมินผล 4. ด้านการพัฒนาสื่อและใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา 5. ด้านการนิเทศการศึกษา

4. ผลการวิจัย

4.1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา มีต่อสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นกัน ดังที่แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา มีต่อสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 โดยภาพรวม

สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูและบุคลากรทางการศึกษา
โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1.	ด้านการพัฒนาหลักสูตร	4.45	0.45	มาก	1
2.	ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.34	0.56	มาก	4
3.	ด้านการวัดผลและประเมินผล	4.43	0.44	มาก	2
4.	ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.34	0.53	มาก	5
5.	ด้านการนิเทศการศึกษา	4.38	0.55	มาก	3
	โดยภาพรวม	4.39	0.51	มาก	

จากตารางที่ 1 ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.44 ด้านการวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.44 ด้านการนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 ด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53 ตามลำดับ

4.2 วิธีพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร คือการสะท้อนผลการดำเนินงานหลักสูตร การดำเนินงานด้านการพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถปรับปรุงและยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ คือการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ การวางแผนการจัดการเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนการสอนเป็นขั้นตอนสำคัญที่กำหนดทิศทางและคุณภาพของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง 3) ด้านการวัดผลและประเมินผล คือการประเมินผลแบบมีส่วนร่วม (Assessment) การประเมินผลแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ได้เข้ามามีบทบาทในการออกแบบดำเนินการ

4.3 ผลการประเมินแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผู้วิจัยได้นำแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ไปประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

5. อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมในทุกด้านของการบริหารงานวิชาการ แต่ระดับความสำคัญและรูปแบบการมีส่วนร่วมจะแตกต่างกันไปตามแต่ละด้าน ดังนี้

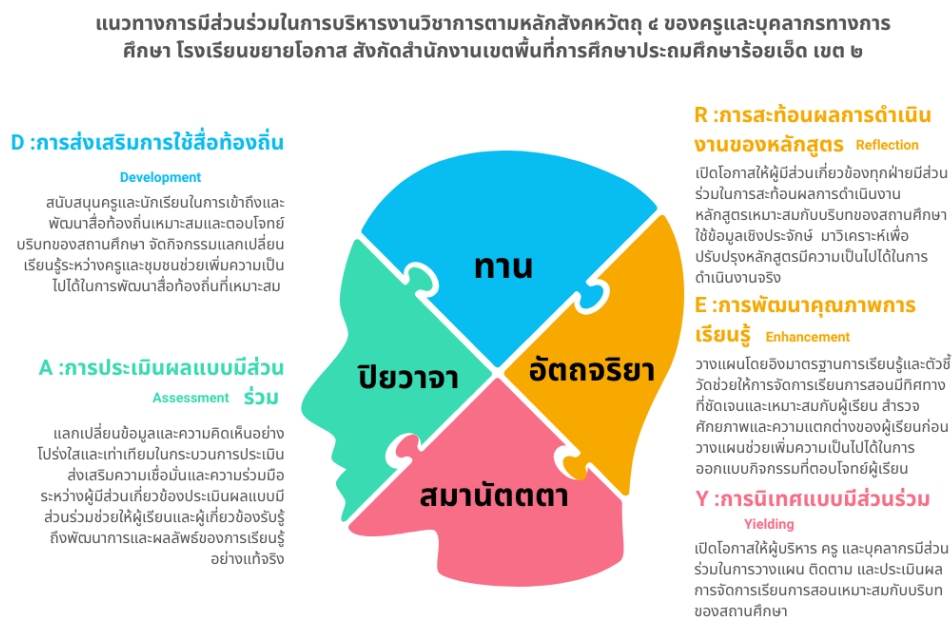
5.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด เนื่องจากหลักสูตรถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา เป็นกรอบชี้แนะในการวางแผนและการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ครูและผู้บริหารต้องร่วมกันวิเคราะห์ผู้เรียน วางแผนหลักสูตร และจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษา การมีส่วนร่วมด้านหลักสูตรสอดคล้องกับทฤษฎี McGregor's Theory Y ที่เน้นการให้ครูมีอิสระและสร้างสรรค์งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิจัยก่อนหน้านี้ที่ระบุว่าหลักสูตรเป็นแม่แบบสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ที่เป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพที่สูงในการปฏิบัติงานในทุกด้าน ทั้งด้านการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งเป็นด้านที่เข้มแข็งที่สุด ในขณะที่ ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นด้านที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเพิ่มเติมมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ จินประชา (7-9, 2539) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนในฝันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนในฝัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนในฝันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษาและ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนในฝันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 จำแนกตามเพศโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการวัดผลและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

5.2 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ครูมีส่วนร่วมสูงในการสร้างสรรค์และใช้สื่อการเรียนการสอนหลากหลายประเภท ทั้งสื่อท้องถิ่น สื่อดิจิทัล และภูมิปัญญาชุมชน การสนับสนุนจากผู้บริหารในลักษณะทาน อดทนอดกลั้น และสมานัตตตทช่วยเหลือครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิด Active Learning ที่เน้นการให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงและการใช้สื่อที่เหมาะสมกับบริบท ที่เป็นเช่นนี้สะท้อนผลการประเมินร่วมกัน 4) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา คือการส่งเสริมการใช้สื่อท้องถิ่น การส่งเสริมการใช้สื่อท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงการเรียนรู้กับบริบทของชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่น 5) ด้านการนิเทศการศึกษา คือการนิเทศแบบมีส่วนร่วม (Engagement) การนิเทศแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาได้ร่วมมือกันในการวางแผน ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอนอย่าง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (35-43, 2562) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 พบว่า วิธีการบริหารงานวิชาการผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีจะต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติงานด้านวิชาการให้ประสบผลสำเร็จ มุ่งส่งเสริมสถานศึกษาให้จัดกระบวนการเรียนรู้ ปรับปรุงระบบงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ให้ความสำคัญด้านการจัดการเรียนการสอน

5.3 ผลการประเมินแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผู้วิจัยได้นำแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ไปประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โยรวมแล้วแนวทางที่ได้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งงานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภวรรณ สัจจพิบูล (203-222, 2560) วิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 พบว่า แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต ด้านทาน เป็นผู้ให้ตลอดเวลา ประกอบด้วย 4 แนวทาง ด้านปิยวาจา มีวาจาเสนาะโสต ประกอบด้วย 4 แนวทาง ด้านอรรถจริยา สร้างประโยชน์มีห่างหาย ประกอบด้วย 4 แนวทาง ด้านสมานัตตตา เสมอต้นเสมอปลายในทุกยาม ประกอบด้วย 4 แนวทาง

6. องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผู้วิจัยนำแนวคิดทฤษฎีและผลจากการศึกษาแบบสอบถาม ผลจากสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และแบบประเมินเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ได้ ดังภาพ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย READY ที่มา ณัฐพงษ์ ภูเวียงแก้ว

จากภาพ องค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผู้วิจัยสามารถอธิบายได้ว่า

1. R: การสะท้อนผลการดำเนินงานหลักสูตร (Reflection) เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการสะท้อนผลการดำเนินงานหลักสูตรเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงหลักสูตรมีความเป็นไปได้ในการดำเนินงานจริง

2. E: การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ (Enhancement) วางแผนโดยอิงมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีทิศทางที่ชัดเจนและเหมาะสมกับผู้เรียน สำนวญศัทยภาพและความแตกต่างของผู้เรียนก่อนวางแผนช่วยเพิ่มความเป็นไปได้ในการออกแบบกิจกรรมที่ตอบโจทยผู้เรียน

3. A: การประเมินผลแบบมีส่วนร่วม (Assessment) แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นอย่างโปร่งใสและเท่าเทียมในกระบวนการประเมินส่งเสริมความเชื่อมั่นและความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประเมินผลแบบมีส่วนร่วมช่วยให้ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องรับรู้ถึงพัฒนาการและผลลัพธ์ของการเรียนรู้อย่างแท้จริง

4. D: การส่งเสริมการใช้สื่อท้องถิ่น (Development) สนับสนุนครูและนักเรียนในการเข้าถึงและพัฒนาสื่อท้องถิ่นเหมาะสมและตอบโจทยบริบทของสถานศึกษา จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและชุมชนช่วยเพิ่มความเป็นไปได้ในการพัฒนาสื่อท้องถิ่นที่เหมาะสม

5. Y: การนิเทศแบบมีส่วนร่วม (Yielding) เปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผน ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอนเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) การสะท้อนผลการดำเนินงานหลักสูตร เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการสะท้อนผลการดำเนินงานหลักสูตรเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงหลักสูตรมีความเป็นไปได้ในการดำเนินงานจริง

2) การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ วางแผนโดยอิงมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีทิศทางที่ชัดเจนและเหมาะสมกับผู้เรียน สำนวญศัทยภาพและความแตกต่างของผู้เรียนก่อนวางแผนช่วยเพิ่มความเป็นไปได้ในการออกแบบกิจกรรมที่ตอบโจทยผู้เรียน

3) การประเมินผลแบบมีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นอย่างโปร่งใสและเท่าเทียมในกระบวนการประเมินส่งเสริมความเชื่อมั่นและความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประเมินผลแบบมีส่วนร่วมช่วยให้ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องรับรู้ถึงพัฒนาการและผลลัพธ์ของการเรียนรู้อย่างแท้จริง

4) การส่งเสริมการใช้สื่อท้องถิ่น สนับสนุนครูและนักเรียนในการเข้าถึงและพัฒนาสื่อท้องถิ่นเหมาะสมและตอบโจทยบริบทของสถานศึกษา จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและชุมชนช่วยเพิ่มความเป็นไปได้ในการพัฒนาสื่อท้องถิ่นที่เหมาะสม

5) การนิเทศแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผน ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอนเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา 7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาเรื่อง รูปแบบหรือแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
- 2) ควรศึกษาเรื่อง วิจัยเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้สื่อท้องถิ่นร่วมกับกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 3) ควรศึกษาเรื่อง ผลของการนิเทศแบบมีส่วนร่วมต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้ในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู*. สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2568, จาก: <http://www.kuchinarai.ac.th/document/57/Job02.pdf>.
- กัญสุญา บุญเกิด. (2567). แนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จีระวิทย์ มั่นคงวัฒนะ. (2553). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2568 จาก: <https://www.gotoknow.org/posts/344746>.
- ซ่อมกา ศรีจันทร์อินทร์. (2561). การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนในฝันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2. *วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษา กศ.ม. การบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระมหาวิฑูรย์ ธมมวฑฺฒโธ. (2557). การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอยางสีสุราชสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 1(2): 1-14.
- รุ่ง แก้วแดง. (2543). ปฏิบัติการศึกษไทย. กรุงเทพมหานคร: มติชน, น.73-74.
- วิชิตา แยมศรี และคณะ. (2564). การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษาสำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 15(1).
- ศรุต บุญโนนแต่ และคณะ. (2558). แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีประสิทธิผล. *วารสารบริหารการศึกษามหาบัณฑิต*. (15) (ฉบับพิเศษ): 243 – 251.

ภาษาอังกฤษ

- Chorphaka Srijanin. (2018). Teacher Participation in Academic Administration of Dream Schools, Rayong Primary Educational Service Area Office 2. *Thesis in Educational Administration Faculty of Education*. Graduate School: Burapha University.
- Ministry of Education. (2009). *Teacher Civil Servant Work Manual*. Retrieved April 10, 2025 from: <http://www.kuchinarai.ac.th/document/57/Job02.pdf>.
- Kansuya Boonkird. (2024). Guidelines for Academic Administration in the Digital Age Based on the Four Noble Truths (Iddhipada 4) of Schools under the Sa Kaeo Primary Educational Service Area Office 1. *Master's Thesis in Buddhist Educational Administration*. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Jiravit Mankongwattana. (2010). *Academic Administration in Educational Institutions*. Retrieved April 10, 2025 from: <https://www.gotoknow.org/posts/344746>.
- Phra Mahawitun Thammavuddho. (2014). Personnel administration based on the four principles of social welfare by administrators of educational institutions in Yang Sisu Ratch District Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 2. *Journal of Graduate Studies Mahachulalongkorn University Khon Kaen*, 1(2): 1-14.
- Rung Kaewdang. (2000). Revolutionizing Thai Education. Bangkok: *Matichon*. p. 73-74.
- Wichida Yaemsri et al. (2021). Participatory academic administration at Bang Khun Thian School, Bang Khun Thian District Office Bangkok Metropolitan Administration. *Ramphaiphannee Research Journal*, 15(1)
- Sarut Boonnonthae et al. (2015). Guidelines for effective academic administration of schools under the Provincial Administrative Organization. *Buabandit Journal of Educational Administration*, (15) (Special Issue): 243–251.